

això s'estén igualment al valencià, sense excloure'n ni escriptors costumistes o dialectants o folklorics. MGadea escrivia sempre *ja* (*T. del Xè* 1, 30 i passim), però pronunciant *ja* com pertot entorn seu, com es veu pel fet que més d'un cop se li escapa com a ultracorreció de *hi ha*: «per a divertir-se no 's precis escandalitzar ni fer parlar a ningú, que *ja* temps per a tot» (ibid. 94, i semblantment 1, 285). Així en el ms. antic, rossellonès, mentre que l'incunable (que sembla de llenguatge barceloní, passat que sigui valencià), porta *ia* en el primer passatge, grafia que en altres llocs també es troba en el ms. ross., mentre que, en aquest, *yo és* sense excepcions. Llevat certes combinacions de fonètica sintàctica en el parlar de Manacor: «I *ja* sat tu si v a fêt ə pōstə?» en la notació d'una rondalla alcoveriana (BDLC VII, 149) on en canvi notem *si ho ha > si v a*. — 7 De tota manera no sé que figuri en Llull, car el cas que en cita *AlcM* és de la part del *Blanquerna* modernitzada en el S. XVI. — 8 De *pena 'n mal e de mal en martire*, exclama de cor; vers 44, vegeu la nostra edició. Text molt defectuós (i totalment incomprès) en l'ed. Riquer n.º 113. Com que en el ms. únic sembla llegir-se *jansia* o *jausia*, si verament no és una primera *s* mal feta, potser es podria comprendre també *ja-u sia!* 'ni que així fos! el cas és que ---'.

JABORANDI, del tupí *yaborandi*, pres per conducte del port. *yavarandim* i l'angl. o fr. *yaborandi*. □ 1.ª doc.: DFa.

Jac, jaca, V. *gec* *Jaç, jaça, jacència, jacent*, V. *jeure Jacera*, V. *jeure* i *llacera Jacera, jàcena*, V. *jàsera Jacerada, jacement*, V. *jeure*

JACINT, pres del ll. *hyacinthus*, i aquest, del grec *ὑάκινθος*, nom d'una flor violada o blava, i d'una espècie d'ametista. □ 1.ª doc.: c. 1460, JRoig.

«Marachde volen / per testimoni / de matrimoni / --- / volens les mans / ab diamans, / balaix, rubins, / granats, jacçins, / porten çafir / ---», *Spill* (8350), ço que és més probable que correspongués a un sing. *jaccint* que no a un bàrbar *jacci* (com suposa *AlcM*), com sigui que en la combinació *-nts* la *t* no es pronunciava, o rarament, ni en el parlar valencià del S. xv. Tanmateix és veritat que aquesta forma arribà a produir-se i la trobem en OPou, que entre les PEDRES PRECIOSES enumera, darrere *safir* i *crisolita*, «iacci: és naranjat encès: *hyacintus*» (*ThPu.*, 314). És veu, doncs, que la *hy-* en aquest mot, no sempre és transformà en *j-*, sinó que pogué restar *j-*. Llavors, per un fenomen paral·lel al de *lessami* < *yessami/gessami*, hi hagué qui hi aglutinà parcialment l'article, d'on resultà la pronúncia vulgar mall. *lāsinto*, val. *lāsinto*; i també hi hagué qui diria *llacci(nt)* en el Princ.: «arracades de *llaccins*» en la tarifa de 1795 citada pel DAG. En forma encara llatina usà *jaccintus* Felip de Malla (DAG.).

Com a nom de flor, havia d'ornar i promoure ver-

5 sos, no tots oblidables: «carícia / com la d'abril damunt les noves fulles, / mentre la llum de pluja de la tarda / s'allunya, a poc a poc, amb els jacints: / clar moment de la flor emmirallada, / molt guardada ---», Espriu («Els jacints», *Les Hores*, 1952).

JACONA, 'cert teixit fi de cotó', pres del fr. *jaconas* o *jaconat*, d'origen incert. □ 1.ª doc.: 1906, Raimon Caselles (*AlcM*); en francès *jaconat* ja 1761, avui *jaconas* a Liege i en els Vosges, també manllevat pel cast. *chaconada* (S. xx). Per a una conjectura etimològica veg. Gamillscheg, *EWFS* s. v.

Jacotí, V. *gec* *Jactància, jactanciós, jactar-se, jactura, jaculatória*, V. *gitar*

JADE, del fr. *jade*, abans *ejade*, ell mateix pres del cast. *pedra de la ijada*, pròpiament 'pedra de la *ILLADA*', usada amb el mateix significat pels conquistadors d'Amèrica perquè s'aplicava vulgarment contra el còlic nefrític o dolor de la ronyonada. □ 1.ª doc.: DFa; DCEC.

Jaer, V. *jeure* *Jeeç*, V. DCEC (JAEZ) *Jafà, la jeina d'en ~* o *Ja-ho-ja*, V. *AlcM*, s. v. *jeina* (loc. e) *Jafre*, etimologia d'impossibilitat fonètica òbvia la indicada en *AlcM*: és un NP àrabic (*E. T. C.* 1, 25)

JAFUT, adj., 'menyspreable' mall., de l'àr. *yahūdī* pròpiament 'jueu', que en l'àrab vulgar d'Espanya havia pres la forma *yahūdi*, plural *yahūd*, i el significat de 'covard'. □ 1.ª doc.: 1840, DFgra.

Que porta «*geftud, -uda*, adj., cosa mal feta o de mal veure»; «lo que es pequeño, despreciable y humilde; ruin». Per al mot àrab, veg. Dozy, *Suppl.* II, 855, però en el dicc. de l'àrab granadí per *PAlc.* (p. 147) «cobarde: *yahūdi, yahūd*». Trasllat d'accent normal, segons les normes accentuals de l'hispanoàrab. És superflu, doncs, i de tota manera poc versemblant, que el mot s'hagi modificat sota la influència de *fofut*, com voldria *AlcM*. Etimologia que ja vaig indicar el 1937 (*EntreDL* III, 152).

JAGUAR, del tupí-guaraní *yaguará* id., pres per conducte del fr. o port. *jaguar*. □ 1.ª doc.: 1868, *SLit. Costa*; DCEC (YAGUAR).

JAI o JAIO o JAIA, ja n'hem tractat en l'article *AVI* (vol. I, 516b14-31 i n. 3). Ens limitem, doncs, ací a afegir-hi documentació. □ 1.ª doc.: S. XVIII.

I això tant a Mallorca com en el Princ. En un romanço de bandolers relatiu al famós Pau Gibert, per tant datable de mj. S. XVIII, el diminutiu: «quant ne són a mig camí - un *jayet* ya n'encontravan: / ---», Si n'hauríau vist passar - una minyona robada / ---», MilàF (*Romlo.*, 124.19). El mallorquí Sebastià Gelabert (1715-1768) va deixar ms. un «Entremès del jovesà y la *jayas*» (Bover, *BiEscrBal.* I, 352). En el Nord del Princ., on era encara força usual en el segle passat en la forma *jaio*, està en forta reculada, fins en la pa-